

# **Oprichting varkenshouderij Mts. Kampman te Daarlerveen, gemeente Hellendoorn**

**Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport**

5 december 2007 / rapportnummer 1993-26



## **1. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER**

Maatschap Kampman is voornemens haar huidige bedrijf aan de Nonkeswijk 6a te Daarlerveen, gemeente Hellendoorn circa 250 meter te verplaatsen naar de Nonkeswijk ongenummerd en uit te breiden. Het huidige bedrijf omvat circa 2.100 vleesvarkens en een akkerbouwtak van 25 hectare; vergund zijn 2.380 vleesvarkens en 350 zeugen. Op de nieuwe locatie zullen nieuwe stallen voor 8.448 vleesvarkens worden gerealiseerd.

Hiervoor wordt bij het bevoegd gezag, het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hellendoorn een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) aangevraagd. Voor de besluitvorming over de aanvraag van deze vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

In dit richtlijnenadvies geeft de Commissie aan welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als het MER niet op onderstaande punten in gaat:

- De invloed van het voornemen op de ammoniakbelasting is van groot belang voor de kwetsbare natuur. Geef in het MER daarom de toekomstige ammoniakemissie en -depositie van het bedrijf en de gevolgen daarvan.
- Met het voornemen wordt in het gebied extra geur geëmitteerd. Geef in het MER de individuele bijdrage van het bedrijf aan de toekomstige geurhinder.
- Beschrijf de stofemissie en het effect ervan op de stofconcentratie in de directe omgeving van het initiatief.

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is van belang dat het MER bevat:

- een zelfstandig leesbare samenvatting, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming;
- voldoende onderbouwend kaartmateriaal, voorzien van een duidelijke schaal en legenda. Op het kaartmateriaal zijn in ieder geval kwetsbare natuurgebieden en geurgevoelige objecten aangegeven. Geef ook helder de afstanden van de gebieden en objecten tot het bedrijf aan;
- een heldere vergelijking van de gepresenteerde alternatieven volgens dezelfde methodiek en detailniveau.

## **2. LEESWIJZER**

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie doet in hoofdstuk 3 aanbevelingen over de procedurele en beleidsmatige kaders voor dit project. In hoofdstuk 4 zet de Commissie uiteen welke alternatieven en varianten in het MER onderzocht moeten worden. Hoofdstuk 5 behandelt de milieueffecten.

### **3. ACHTERGRONDEN**

#### **3.1 Probleemstelling en doel**

De aanleiding en motivatie voor het voornemen staan beschreven in hoofdstuk 4 van de Startnotitie. Dit kan overgenomen worden in het MER.

Op de huidige locatie Nonkeswijk 6a, heeft de familie Kampman een bedrijf met circa 2.100 vleesvarkens en een akkerbouwtak van 25 hectare; vergund zijn 2.380 vleesvarkens en 350 zeugen. Voor deze locatie is een uitbreidingsvergunning aangevraagd, terwijl tegelijkertijd de verplaatsing van het bedrijf wordt onderzocht. Dit MER heeft betrekking op de verplaatsing.

Geef duidelijk aan in het MER dat er momenteel ook nog een vergunningaanvraag voor uitbreiding op de huidige locatie bij de gemeente ligt, en dat de aanvraag voor uitbreiding op de huidige locatie komt te vervallen – en de huidige bedrijfsvoering wordt gestaakt – wanneer de initiatiefnemer terecht kan op de nieuwe locatie.

#### **3.2 Wettelijk kader en beleidskader**

De startnotitie geeft al enige informatie over het wettelijk kader en het beleidskader. In de beschrijving van beleid en regelgeving ontbreken de volgende zaken, die expliciet in het MER behandeld moeten worden:

- de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de Wet milieubeheer<sup>1</sup>;
- het Inrichtingen- en vergunningenbesluit (Ivb) (in verband met de bepaling van het bevoegd gezag);
- Handreiking industrielawaai en vergunningverlening (oktober 1998);
- Wet geluidhinder;
- Landschappelijke inpassing

Als er meer duidelijkheid is over de Gebiedsvisie Landbouw Ontwikkelings Gebied (LOG), dient deze te worden meegenomen in het wettelijk kader. Om een goede afstemming en fasering van de verplaatsing mogelijk te maken, adviseren wij het bevoegd gezag zo spoedig mogelijk duidelijkheid te geven over de status en de inhoud van de gebiedsvisie.

In het MER moet het wettelijk kader en het beleidskader worden uitgewerkt voor de randvoorwaarden die wetgeving en beleid stellen aan het voornemen.

Hierbij dient in het bijzonder - ook gelet op het feit dat niet duidelijk is op welk moment de vergunningaanvraag zal worden ingediend - uitdrukkelijk rekening te worden gehouden met:

- de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) en de voorziene veranderingen in de bij de Wav behorende regelingen (zoals de algemene maatregel van bestuur met betrekking tot ammoniakemissie huisvesting veehouderij ('Besluit huisvesting');
- de IPPC-omgevingstoets<sup>2</sup>. Ga ook in op de BREF<sup>3</sup> voor intensieve veehouderijen en de overige documenten uit de Regeling aanwijzing BBT-documenten.

---

<sup>1</sup> Per 15 november 2007 vervangt de Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen) het Besluit luchtkwaliteit 2005.

### 3.3 Te nemen besluiten

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over de aangevraagde Wm-vergunning.

Ten einde tot daadwerkelijke oprichting en exploitatie over te gaan, is mogelijk een ontheffing noodzakelijk op grond van de Flora- en faunawet (zie paragraaf 5.5.6 van dit advies). In het MER dient te worden beschreven of dit het geval is.

Indien er sprake kan zijn van effecten op Natura 2000-gebieden is ook een Natuurbeschermingswetvergunning benodigd (zie paragraaf 5.5.6 van dit advies).

### 3.4 Plan-m.e.r. en besluit-m.e.r.

Het MER dient duidelijk aan te geven voor welke besluiten het MER opgesteld wordt. Het is de Commissie gebleken dat dit in ieder geval ten behoeve van de vergunningaanvraag op grond van de Wet milieubeheer geschiedt.

Zoals in de Startnotitie is aangegeven staat het vigerende bestemmingsplan de realisatie van het bedrijf niet toe. In het MER dient duidelijk te zijn aangegeven of de gemeente meewerkt aan een procedure op grond van artikel 19 WRO of dat door een wijzigingsprocedure (conform artikel 11 WRO) deze locatie wordt opgenomen als bouwperceel met een agrarische bestemming voor intensieve veehouderij.

Indien een artikel 19 procedure wordt uitgevoerd, is dit niet plan-m.e.r.-plichtig. Indien echter een planwijziging wordt uitgevoerd, is deze, op grond van het nieuwe Besluit m.e.r., zoals dat geldt sinds 28 september 2006, plan-m.e.r.-plichtig. De Commissie adviseert bevoegd gezag en de initiatiefnemer in dat geval in overleg te treden over de wijze waarop besluit-m.e.r. en plan-m.e.r. worden uitgevoerd. De Commissie adviseert het besluit-MER en plan-MER zo mogelijk met elkaar te combineren, aangezien de inhoudelijke vereisten vrijwel gelijk zijn.

---

<sup>2</sup> Dit volgt uit de van toepassing zijnde IPPC-richtlijn. IPPC is de afkorting van Integrated Prevention Pollution and Control. Het van toepassing zijn van deze richtlijn betekent dat emissies naar bodem, water en lucht moeten worden voorkomen en, wanneer dit niet mogelijk is, zoveel mogelijk worden beperkt.

<sup>3</sup> Deze BREF (Best available technology reference document) is gebaseerd op de IPPC-richtlijn.

## **4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN**

### **4.1 Inleiding**

In de Startnotitie wordt in hoofdstuk 4 een beschrijving gegeven van het voornemen. Het voorkeursalternatief en de andere alternatieven moeten in het MER worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu.

Een situatieschets van het plangebied en een breder studiegebied, waarin bebouwing en ecologisch gevoelige gebieden opgenomen zijn, moet onderdeel vormen van de beschrijving.

### **4.2 Voornemen**

De Commissie vraagt om in het MER een eenduidige beschrijving van het voornemen op te nemen met daarbij in ieder geval aandacht voor:

- het aantal te realiseren dierplaatsen in relatie tot het aantal te houden dieren;
- de uitvoering van de inrichting inclusief beschikbare oppervlaktes en leefoppervlaktenormen<sup>4</sup>, rekening houdend met de vigerende welzijns-wetgeving en het gekozen voersysteem<sup>5</sup>;
- de plaatsing en hoogte van de emissiepunten en, ingeval van de toepassing van luchtwassers, ook de dimensionering van het luchtwassersysteem, in relatie tot de voorgenomen omvang van het bedrijf. Geef de milieuvor- en -nadelen van het toe te passen systeem;
- een duidelijke tekening van de stallen, inrichting en installaties, voorzien van relevante maatvoeringen, details en legenda. In de plattegronden van de stallen moeten de geïmplementeerde codes uit de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) aangegeven worden;
- de wijze van voeren van de dieren (droogvoer of brij) en de vraag of er naast mengvoer ook andere voedercomponenten worden aangevoerd;
- de hoeveelheid en soort bijproducten die worden opgeslagen binnen de inrichting. Bepaal tevens de jaarlijkse doorzet van deze producten.

In het MER dient een overzicht opgenomen te worden van de beoogde fasering en planning, ook voor wat betreft de beëindiging van de bedrijfsvoering en de sloop van het bedrijf op de huidige locatie.

---

<sup>4</sup> Hierbij dient rekening te worden gehouden met het Varkenbesluit.

<sup>5</sup> Exclusief de voertrog moet elk varken kunnen beschikken over een leefoppervlakte van minimaal 0,8 m<sup>2</sup>/dierplaats. Daarnaast moeten staldelen die in gebruik zijn als ziekenboeg representatief zijn voor onderhavig initiatief. Een ziekenboeg moet bouwkundig als een ziekenboeg worden ingericht, dit in tegenstelling tot de startnotitie waarin deze ruimten als productie afdeling zijn voorgesteld.

### 4.3 Referentiesituatie

De milieueffecten van het voornemen moeten vergeleken worden met de huidige milieubelasting op de projectlocatie. De referentiesituatie is het huidige gebruik op de locatie.

Er staat nu nog geen veehouderijbedrijf op deze locatie, waardoor vrijwel iedere ingreep een verslechtering van de plaatselijke milieusituatie zal betekenen. Daarom is het van groot belang om in de beschrijving van de voorgenomen activiteit expliciet te maken wat de initiatiefnemer aan maatregelen treft om de milieueffecten te minimaliseren.

Aangezien het voornemen ook een verplaatsing betreft, kunnen, ter toelichting, ook de milieueffecten van de beëindiging van de huidige activiteit(en) betrokken worden in de alternatievenvergelijking, met name in relatie tot geur- en ammoniakeffecten. Daarbij moet dan worden uitgegaan van de feitelijk aanwezige dieraantallen.

### 4.4 Alternatieven

De startnotitie beschrijft het voornemen. Een toegevoegde waarde van een MER is gelegen in het geven van inzicht in de milieuconsequenties van het voorkeursalternatief ten opzichte van een Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) (en eventuele andere alternatieven) en een referentiesituatie.

Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de essentiële punten waarop, dan wel de mate waarin, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Uit deze vergelijking kunnen eventueel nog extra te nemen maatregelen worden afgeleid. Per alternatief dient aangegeven te worden welke overwegingen aan de keuze ten grondslag liggen, zoals milieuoverwegingen, overwegingen omtrent bedrijfsvoering en technische realiseerbaarheid.

Alle alternatieven dienen te voldoen aan de eisen van de IPPC-richtlijn. De belangrijkste eis uit deze richtlijn en de Wet milieubeheer is dat de best beschikbare technieken (BBT)<sup>6</sup> worden toegepast. Hierbij dienen alle BBT-maatregelen uit de van toepassing zijnde BBT-documenten conform de Regeling aanwijzing BBT-documenten te worden beschouwd.

Hoewel geen verplicht onderdeel voor het MER, adviseert de Commissie inzicht te geven in de investerings- en exploitatiekosten van de verschillende alternatieven.

De initiatiefnemer wordt geadviseerd om verschillende alternatieven uit te werken. Daarbij kan de voorziene wijziging van de huidige locatie niet als alternatief worden beschouwd. In verband met de schoorsteenhoogte (14,5 meter) in het voorkeursalternatief in relatie tot de functionaliteit en de land-

---

<sup>6</sup> Op basis van de Engelse term wordt ook wel gesproken van het BAT-vereiste ('best available techniques'). Dit begrip is opgenomen in Wm artikel 8.11 lid 3. Bij de bepaling van BBT voor inrichtingen, bij het verlenen van vergunningen, dient het bevoegd gezag gebruik te maken van het afwegingskader uit het Inrichtingen en vergunningenbesluit (Ivb), artikel 5a.1 (Stb. 2005, 527).

schappelijke inpassing, is de uitwerking van een alternatief met een gecombineerde luchtwasser aan te raden.

### **Vorm**

Geadviseerd wordt om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt.

## **4.5 Meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)**

Werk in het MER het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) uit. Het MMA moet uitgaan van de technisch gezien maximaal haalbare mogelijkheden en technieken ter bescherming en/of verbetering van het milieu. Dit kan verder gaan dan de inzichten in de huidige beoordelingskaders. Ook moet het MMA realistisch zijn en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen. Bij de ontwikkeling van het MMA adviseert de Commissie om primair aandacht te besteden aan maximale reductie van de uitstoot van ammoniak, van geur en van stof, door de volgende maatregelen af te wegen:

- toepassing van een luchtwasser / combinatieluchtwasser waarin een combinatie van ammoniak, geur en fijn stof met een hoog rendement kan worden verwijderd;
- zodanige plaatsing van emissiepunten, zowel in het verticale als in het horizontale vlak, dat de geurhinder zo laag mogelijk is;
- een emissiearm huisvestingssysteem, in combinatie met een luchtwasser.

Betrek in de uitwerking van het MMA ook het aspect dierenwelzijn.

De Commissie adviseert om het MMA duidelijk te omschrijven en keuzes die hebben geleid tot het MMA in het MER te onderbouwen.

## **5. MILIEUASPECTEN**

### **5.1 Algemene opmerkingen**

Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bepaal de ernst van de gevolgen voor het milieu in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigerende en compenserende maatregelen<sup>7</sup>;
- per milieugevolg moet worden beschreven of deze onomkeerbaar is;
- expliciet moet aandacht worden besteed aan cumulatie van effecten op met name kwetsbare natuur<sup>8</sup>;
- gevolgen kunnen zowel negatief als positief van aard zijn.

Geef van de verschillende alternatieven kwantitatief het effect aan op ammoniak, geur en fijn stof. De effecten van verkeersbewegingen dienen kwantita-

---

<sup>7</sup> Bij mitigeren kan gedacht worden aan het verminderen van landschappelijke effecten door het landschappelijk inpassen van een bedrijf, of het verminderen van geluidsemisatie door inpassing laden en lossen. Een voorbeeld van compensatie is het aanvullen van verloren natuur met nieuw aan te leggen natuur.

<sup>8</sup> Het gaat hierbij met name om de achtergronddepositie van ammoniak.



tief (indirecte hinder) en kwalitatief (geschiktheid van de wegenstructuur) in beeld te worden gebracht. Voor de overige punten kan volstaan worden met een kwalitatieve beschrijving van de effecten.

## 5.2 Ammoniak

In het MER moet aangegeven worden waar de voor verzuring gevoelige gebieden<sup>9</sup> liggen, wat de afstand tot het bedrijf is, of hier sprake is van nadelige gevolgen van het voornemen en in het bijzonder of er sprake kan zijn van significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Ga daarbij in het bijzonder in op de Engbertsdijkswen, Wierdense veld en Vecht en Beneden-Regge. Beschrijf daartoe in het MER:

- de te verwachten achtergronddepositie van de omliggende natuurgebieden volgens de autonome ontwikkeling. Gebruik voor de bepaling van de achtergronddepositie de gegevens van het RIVM en - indien beschikbaar - de gegevens van de provincie Overijssel;
- de autonome ontwikkeling van de ammoniakemissie en toekomstige ammoniakemissie van het bedrijf bij de verschillende alternatieven;
- de instandhoudingdoelstellingen en kritische depositiewaarden voor de Natura 2000-gebieden alsmede de beoogde natuurdoeltypen en kritische depositiewaarden van de overige voor verzuring gevoelige natuurgebieden;
- de door het bedrijf veroorzaakte ammoniakdepositie op de natuurgebieden bij uitvoering van de alternatieven. Maak hierbij gebruik van het verspreidingsmodel welke specifiek is ontwikkeld voor de emissie van ammoniak.

## 5.3 Geurhinder

Beschrijf in het MER:

- de geurbelasting van de gevoelige objecten in odour units. Doe dit volgens de in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) aangegeven rekenmethode. Getoetst dient te worden op basis van artikel 3 Wgv. Indien de betreffende gemeente bij gemeentelijk verordening volgens artikel 6 Wgv andere waarden heeft vastgesteld, dan dienen deze waarden als toetsingskader;
- de momenten van maximale geurhinder die per etmaal kunnen optreden. Maak daarbij een inschatting van de maximale geurniveaus die zich kunnen voordoen;
- ga in op hoeveelheid en op de keuze van het soort voer (zoals natte of droge bijproducten) en de gevolgen hiervan.

Volgens de Wet geurhinder en veehouderij is een omgevingstoets niet nodig voor de individuele geurbeoordeling van een milieuvergunningaanvraag. Het is op dit moment niet duidelijk of de Wet geurhinder en veehouderij hiermee in overeenstemming is met de omgevingstoets zoals deze in het kader van de IPPC-richtlijn dient te worden uitgevoerd. Gezien de omvang van het initiatief, de aanwezigheid van andere (nieuwe) veehouderijinitiatieven in de nabije omgeving, de omliggende woningen en de zienswijzen<sup>10</sup>, is het wenselijk een omgevingstoets uit te voeren. Betrek bij de vaststelling van de achtergrondbelas-

---

<sup>9</sup> Hieronder verstaan we de kwetsbare gebieden uit de Wav, als ook de voor verzuring gevoelige gebieden die niet onder de Wav vallen. Dit laatste is nodig omdat niet duidelijk is of vereisten hieromtrent uit de IPPC-richtlijn geheel in de Wav zijn geïmplementeerd.

<sup>10</sup> Zie zienswijzen 1, 2, en 5.

ting van geurhinder<sup>11</sup> de reeds aanwezige, andere veehouderijbedrijven in de omgeving van het initiatief en die nieuwe veehouderij-initiatieven waarvan de omvang en de locatie (bij benadering) bekend is.

## 5.4 Luchtkwaliteit

Beschrijf in het MER op kwantitatieve wijze:

- de achtergrondconcentratie in de directe omgeving van het bedrijf<sup>12</sup>;
- de grootte en verandering van de stofemissies door het initiatief, inclusief verkeersbewegingen;
- de bijdrage van de stofemissies aan de fijn stof (PM<sub>10</sub>) concentraties in de lucht in de omgeving van het bedrijf, inclusief benodigde mitigerende maatregelen, beginnende op de grens van de inrichting;
- de toetsing van de fijn stofconcentraties (PM<sub>10</sub>) aan de Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen)<sup>13</sup>.

Indien hieruit met zekerheid blijkt dat er geen overschrijding van de normen uit de Wet milieubeheer op zullen treden, is hiermee voldoende informatie voor het MER geleverd. Indien er twijfel mogelijk is over de vraag of de normen worden overschreden, is een modelberekening nodig voor de toetsing aan de Wet milieubeheer. Deze berekeningen moeten worden uitgevoerd conform de Ministeriële regeling Beoordeling luchtkwaliteit 2007. Beschrijf voor de modellering voor zowel het voornemen als de alternatieven:

- de ligging en grootte (in ha) van eventuele overschrijdingsgebieden;
- de hoogste concentraties binnen de overschrijdingsgebieden;
- de hoeveelheid woningen en andere bestemmingen gelegen binnen de verschillende overschrijdingsgebieden<sup>14</sup>;
- de mate van overschrijding van grenswaarden ter hoogte van woningen en andere bestemmingen.

Aannemelijk moet worden gemaakt dat het project realiseerbaar is binnen de eisen van de Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen).

## 5.5 Overige aspecten

### 5.5.1 Geluid

#### **Verkeer**

Beschrijf in het MER welke transporten worden verwacht. Geef daarin de reguliere bedrijfsvoering weer, maar benoem ook de transportbewegingen tijdens piekmomenten door bijvoorbeeld seizoensdrukte.

---

<sup>11</sup> De rekenmethodiek, V-stacks gebied werkt met een bereik van 2 km. rondom het initiatief. Houdt deze afstand aan voor het in kaart brengen van de achtergrondbelasting van geur (cumulatieve geurhinder).

<sup>12</sup> De Commissie adviseert om hierbij gebruik te maken van de berekende achtergrond concentratiekaarten van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP).

<sup>13</sup> Vanwege de heersende problematiek t.a.v. fijn stof en het feit dat intensieve veehouderijen een belangrijke bron van fijn stof zijn, wordt fijn stof (PM<sub>10</sub>) met name genoemd. Dat laat onverlet dat ook voor de andere stoffen uit de Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen) moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen.

<sup>14</sup> Deze informatie is niet relevant voor de toetsing aan de grenswaarden en plandrempels uit de Wet milieubeheer. Deze gelden immers voor de buitenlucht in zijn algemeenheid (m.u.v. arbeidsplaatsen, waarop de Arbeidsomstandighedenwet van toepassing is). Voor het verkrijgen van inzicht in de mogelijke gezondheidseffecten acht de Commissie het echter van belang ook inzicht te geven in de mate van blootstelling van de bevolking. Gevoelige bestemmingen zijn woningen, scholen, ziekenhuizen, scholen, speeltuinen en sportvelden.

Ga in op de geluidseffecten van het voornemen door de extra verkeersbewegingen die de voorgenomen activiteit met zich meebrengt<sup>15</sup>. Kijk hierbij in het bijzonder naar het effect van deze verkeersbewegingen (bijvoorbeeld remmend en optrekkend vrachtverkeer).

### **Inrichting**

Breng in het MER de geluidseffecten van het voornemen in beeld, en geef aan in welke mate dit gevolgen voor de omgeving heeft. Ga daarbij minimaal in op:

- de geluidsemissies voor de dag-, avond-, en nachtperiode, voor:
  - o een representatieve bedrijfssituatie inclusief het transport van mest en de geluidsproductie van de voerinstallaties;
  - o een regelmatige afwijking van de representatieve bedrijfssituatie (zoals bijvoorbeeld het laden of lossen van varkens);
  - o incidentele bedrijfssituaties. Geef aan hoe vaak deze laatste zich voor kunnen doen;
- de mate waarin geluidsemissies hinder kunnen veroorzaken, vooral waar de emissies boven de richtwaarden (kunnen) uitkomen;
- de geluidsemissie uit overige installaties.

### **Stiltegebied**

Voor het thema stilte is in het Streekplan van de provincie Overijssel geen aanvullend ruimtelijk beleid geformuleerd. De planologische bescherming van de provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS) is ook gericht op het handhaven van de rust en het terug dringen van verstoring.

Ga in op de regels die gelden voor de PEHS waarbij het initiatief ligt en geef aan of en, zo ja, in welke mate het initiatief consequenties heeft voor de stilte in het desbetreffende gebied. Beschrijf in het MER de maatregelen die – indien nodig – worden getroffen om te voorkomen dat de geluidsbelasting op het stiltegebied toeneemt of waardoor de geluidsbelasting zelfs gereduceerd wordt.

## **5.5.2 Klimaat en Energie**

Geef aan in hoeverre de uitstoot van broeikasgassen kan worden geminimaliseerd. Betrek hierbij naast onderstaande aspecten rond energieverbruik in ieder geval CO<sub>2</sub>-zuinig bouwen en de wijze en duur van de mestopslag, aangezien mestopslag veel uitstoot van CO<sub>2</sub> en CH<sub>4</sub> kan veroorzaken.

Geef in het MER de energiehuishouding voor het voorkeursalternatief en het MMA in hoofdlijnen weer, bijvoorbeeld in de vorm van stroom- en gasverbruik per dier. Beschrijf de ambitie op het gebied van energiebesparing en beschrijf indien aan de orde de te nemen energiebesparende maatregelen. Geef daarbij aan welke energiebesparing wordt verwacht.

## **5.5.3 Veiligheid**

Ga in de beschrijving van de veiligheid in op de opslag en verwerking van zuur, waarbij de speciale opslagvoorzieningen van het zuur en de opslag en verwerking van het spuiwater (de wijze van verwerking/afvoer en de hoeveelheid water) ten behoeve van de chemische of combinatieluchtwaters worden besproken.

Geef zo goed mogelijk de kans weer op, en de aard van, calamiteiten en storingen die tot milieu- of dierenwelzijnsproblemen kunnen leiden. Beschrijf ook de te nemen maatregelen om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

---

<sup>15</sup> Zie ook zienswijze 3, 4 en 5.

#### **5.5.4 Veewetziekten**

Geef aan welke situatie er ontstaat wanneer, bijvoorbeeld ten gevolge van veewetziekten, een vervoers- of exportverbod wordt ingesteld en welke maatregelen worden genomen om binnen het bedrijf dieropvang te realiseren. Geef hierbij aan welke milieueffecten dergelijke maatregelen met zich meebrengen, ook in relatie tot de eventuele noodzaak om mest langer op te slaan.

#### **5.5.5 Water**

Breng de effecten van het voornemen op het watersysteem in beeld. Besteed daarbij aandacht aan:

- de waterinfiltratie in het gebied. Breng hiervoor de waterdoorlatendheid van de bodem in beeld;
- de locaties en het ruimtebeslag van de infiltratievoorzieningen en de buffers<sup>16</sup>, en
- maatregelen om te waarborgen dat afstromend hemelwater schoon blijft.

#### **5.5.6 Natuur**

In paragraaf 5.1 en 5.2 wordt reeds naar informatie gevraagd met betrekking tot natuur. Met name de informatie in paragraaf 5.2 dient ook gebruikt te worden bij de afweging die in deze subparagraaf wordt gevraagd.

##### **Gebiedsbescherming**

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op de beschermde natuurgebieden, zoals de Engbertsdijkswen, Wierdense veld en Vecht en Beneden-Regge. Het bedrijf kan invloed hebben op een kwetsbaar gebied ook al is het hierin niet gelegen of is het er niet direct naast gelegen (externe werking). Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan, evenals de voor het gebied geldende instandhoudingdoelstellingen dan wel ontwikkelingsdoelstellingen. Mocht op grond van objectieve gegevens niet uit te sluiten zijn dat significante gevolgen op het Natura 2000-gebied mogelijk zijn, dan is ook een passende beoordeling nodig op grond van de Natuurbeschermingswetgeving<sup>17</sup>.

##### **Soortenbescherming**

Op grond van de Flora- en faunawet (Ffw) is een aantal planten- en diersoorten beschermd. Ga na of de activiteit zal leiden tot in de Ffw genoemde verboden gedragingen. In het MER kan daartoe worden volstaan met het aangeven van de gevolgen voor de doelsoorten van het natuurbeleid, of een gemotiveerde selectie van de belangrijkste voorkomende soorten. Besteed daarbij ook aandacht aan mogelijke mitigerende maatregelen.

De Commissie geeft in overweging om ook de informatie die benodigd is voor een ontheffing op grond van artikel 75 van de Ffw gelijktijdig met het MER te verkrijgen en te presenteren. Dit is niet verplicht, maar biedt de initiatiefnemer de mogelijkheid om ook deze informatie door de Commissie te laten toetsen op methodische juistheid, alsmede te laten beoordelen of de uitkomsten plausibel zijn.

---

<sup>16</sup> Deze dienen om vertraagde lozing van hemelwater dat niet kan worden geïnfiltreerd in de bodem te bewerkstelligen.

<sup>17</sup> Dit dient dan afgezet te worden tegen de instandhoudingdoelstellingen van het gebied. Let hierbij op dat ook een geringe toename van de ammoniakdepositie van 0,6 mol zuur/ha/jaar een significant gevolg kan betekenen (zie de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 20 september 2006, zaaknr. 200509110/1, LJN AY8489).

Om te bepalen of een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig is dient een inventarisatie van de ruimtelijke verspreiding van alle in het studiegebied voorkomende relevante soorten te worden gemaakt. Afhankelijk van de conclusie is er mogelijk een ontheffingsverzoek op grond van artikel 75 Ffw noodzakelijk.

### **5.5.7 Landschap en Cultuurhistorie**

In een agrarische omgeving kunnen archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen, zoals bijvoorbeeld oude boerderijen, karakteristieke houtwallen. Neem in het MER een beschrijving op van de archeologische verwachtingswaarden, cultuurhistorische waarden en landschapselementen, als basis voor de effectbeschrijving van alternatieven en varianten. Indien er mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn, dient dit door middel van inventariserend veldonderzoek verder in beeld te worden gebracht. Beschrijf indien aanwezig hoe effecten op archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen of beperkt zullen worden.

In de startnotitie staat aangegeven dat er een emissiepunt ligt op 14,5 meter hoogte. In het MER dient aangegeven te worden, of en hoe, dit landschappelijk is in te passen.

Geef in het MER aan hoe de nieuwe inrichting optimaal landschappelijk kan worden ingepast. Geadviseerd wordt in het MER een visualisatie van het toekomstige bedrijf op te nemen.

## **6. VORM EN PRESENTATIE**

Geadviseerd wordt om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Verder wordt aanbevolen om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda toe te voegen. Op de kaarten moet de ligging en afstand tot kwetsbare natuurgebieden en objecten voor het verblijf van mensen (gevoelig voor geur, geluid, etc.) goed worden aangegeven.

## **7. OVERIGE PUNTEN**

### **Evaluatieprogramma**

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over de milieuvergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden. Dit dient om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek gegeven wordt. Er bestaat een sterke koppeling tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

In dit evaluatieonderzoek dient specifiek aandacht te worden besteed aan de werking van de luchtwasser zoals deze in het VKA wordt voorgesteld.

Voor de onderdelen 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

## **BIJLAGE 1: Projectgegevens**

**Initiatiefnemer:** Maatschap Kampman

**Bevoegd gezag:** het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hellendoorn

**Besluit:** vergunning op grond van de Wet Milieubeheer

**Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994:** C14.0

**Activiteit:** oprichten van een varkenshouderij

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. De lijst met inspraakreacties en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

**Procedurele gegevens:**

aankondiging start procedure in: Twents Volksblad d.d. 10 oktober 2007

advies aanvraag: 4 oktober 2007

ter inzage legging: 10 oktober tot en met 20 november 2007

richtlijnenadvies: 5 december 2007

**Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:**

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

**Samenstelling van de werkgroep:**

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. M.G.F. Hille (werkgroepsecretaris)

ir. N.G. Ketting (voorzitter)

ing. M. Pijnenburg

C. Spapens





## **BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen**

1. Natuurhistorische Vereniging, Vriezeveen
2. L. van der Werff, Daarlerveen
3. Werkgroep: geen bio-terrein in Daarlerveen, Daarlerveen
4. Gemeente Twenterand, Vriezenveen
5. J. Botter, Westerhaar





**Advies voor richtlijnen voor het MER Oprichting varkenshouderij Mts.  
Kampman te Daarlerveen, gemeente Hellendoorn**

Maatschap Kampman is voornemens haar huidige bedrijf aan de Nonkeswijk 6a te Daarlerveen, gemeente Hellendoorn circa 250 meter te verplaatsen naar de Nonkeswijk ongenummerd en uit te breiden. Het huidige bedrijf omvat circa 2.100 vleesvarkens en een akkerbouwtak van 25 hectare; vergund zijn 2.380 vleesvarkens en 350 zeugen. Op de nieuwe locatie zullen nieuwe stallen voor 8.448 vleesvarkens worden gerealiseerd. Hiervoor wordt bij het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hellendoorn een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer aangevraagd.

ISBN: 978-90-421- 2294-9